

تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو**حسین زارعیان^۱، محمدرضا کردی^۲، حمید رجبی^۳، زهره رضایی^۴**

۱. استادیار مدیریت ورزشی، پژوهشگاه علوم ورزشی*

۲. دانشیار فیزیولوژی ورزشی، دانشگاه تهران

۳. استاد فیزیولوژی ورزشی، دانشگاه خوارزمی

۴. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، پژوهشگاه علوم ورزشی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۲۱

چکیده

برای کشورها، کسب جایگاه مناسب در المپیک اهمیت بسیاری دارد، تاجایی که کشورها از این رقابت مسالمت‌آمیز به‌عنوان ابزاری در معادلات بین‌المللی استفاده می‌کنند؛ از این‌رو، پژوهش حاضر درصد بود با ارزیابی و تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو، زمینه موفقیت ایران را برای حضور در دوره‌های بعدی فراهم کند. روش پژوهش حاضر، توصیفی-تحلیلی و از نوع مطالعات گذشته‌نگر بود. در این پژوهش، عملکرد ۶۳ ورزشکار اعزامی که در قالب ۱۵ رشته ورزشی در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو شرکت داشتند، مطالعه شد. همچنین، از سه شاخص ارزیابی عملکرد کمیته بین‌المللی المپیک شامل شاخص کارایی، جمعیت کل و تولید ناخالص داخلی برای ارزیابی عملکرد ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو استفاده شد. برای تحلیل عملکرد ورزشکاران و رشته‌های ورزشی حاضر در بازی‌های المپیک، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و عمیقی با ۲۷ نفر از صاحب‌نظران آگاه به موضوع پژوهش انجام شد. نتایج نشان داد که از دیدگاه صاحب‌نظران رشته‌های ورزشی، عملکرد ایران در برخی رشته‌ها مانند وزنه‌برداری، کشتی آزاد، شمشیربازی و والیبال از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده است؛ اما در رشته‌های تکواندو، بوکس، تیراندازی با تفنگ، تیروکمان، جودو و دوومیدانی وضعیت مناسبی نداشته است. همچنین، براساس عقیده صاحب‌نظران، عملکرد برخی رشته‌ها مانند تنیس روی میز، دوچرخه‌سواری و شنا از قبل قابل پیش‌بینی بوده است و امید چندانی به کسب موفقیت نبوده است. در نهایت، به مدیران ورزش کشور پیشنهاد می‌شود با پشتیبانی و حمایت همه‌جانبه از فدراسیون‌های موفق و ناموفق در المپیک ۲۰۱۶ ریو، زمینه حضور قدرتمند و باثباتی را در بازی‌های المپیک آینده فراهم آورند.

واژگان کلیدی: تحلیل عملکرد، بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو، کاروان ورزشی

مقدمه

در دنیای پیشرفته ورزش امروز، تصمیم‌گیری درست، علمی و به‌موقع، نقش بسیار مهم و تعیین‌کننده‌ای در شکست یا موفقیت دارد. کسب موفقیت در میدانی بین‌المللی ورزشی تابعی از موفقیت در عرصه‌های دیگری نظیر سیاست داخلی و بین‌المللی، اقتصاد پویا و غیره است (زارعیان، ۱۳۹۳، ۲). همان‌طور که آشکار است، موفقیت یک ورزشکار، تیم یا کاروان ورزشی به‌شکل قابل‌توجهی به ظرفیت عملکردی سیستم ملی و اثربخشی آن در استفاده مناسب از همه منابع وابسته است (سانگ، بویلر و استکل^۱، ۲۰۰۷، ۴۰۸). امروزه، رویدادهای بزرگ ورزشی در کانون توجه جهانیان قرار دارند. درواقع، ابررویدادهای ورزشی^۲ صحنه‌هایی برای هنرنمایی ورزشکاران نخبه هستند تا بتوانند مهارت‌های خود را به‌نمایش بگذارند (دالاس و سودرمن^۳، ۲۰۰۸، ۱۵۱). همچنین، این رویدادها به کشور میزبان و ورزشکاران سایر کشورهای جهان کمک می‌کنند تا هویت و فرهنگ ملی خود را به تمام مردم جهان بشناسانند و با موفقیت و کسب مدال، باعث ایجاد غرور ملی، انسجام و توسعه ورزشی در کشور خود شوند (شریعتی فیض‌آبادی و سجادی، ۱۳۹۰). این بازی‌ها، نه یک رویداد صرف ورزشی، بلکه یک جنبش وسیع اجتماعی هستند که به مدد فعالیت‌های ورزشی باعث تعالی انسان و تفاهم بین‌المللی می‌شوند. عملکرد ورزشی کشورها، در مسابقات معتبر بین‌المللی به‌وسیله مقام‌ها و مدال‌های کسب‌شده توسط ورزشکاران آن کشورها سنجیده می‌شود. درواقع، مقام‌های کسب‌شده تنها متعلق به خود ورزشکاران نیستند، بلکه افتخاری برای وطن و ملت درجهت بزرگداشت نام یک کشورند و دراین‌ارتباط میلیون‌ها نفر از موفقیت یک قهرمان احساس افتخار و غرور ملی می‌کنند یا از شکست او متأثر و غمگین می‌شوند. به‌عبارت‌دیگر، در اغلب موارد، پیروزی یک قهرمان به‌مثابه پیروزی یک ملت تلقی می‌شود. قهرمانان هر کشور سرمایه‌های ملی یک کشور محسوب می‌شوند. کشورها هزینه‌های بسیار زیادی برای رشد و پرورش این قهرمانان متحمل می‌شوند. استفاده از این سرمایه‌ها به‌صورت تمام و کمال، هنر مدیران و مربیان زبده کشور است (خالیک، لیف و قازی^۴، ۲۰۰۹، ۷).

یکی از موارد مهم و موردتوجه برنامه‌ریزان ورزشی، فتح سکوه‌های بین‌المللی و افتخارآفرینی در ورزش است که از راه سرمایه‌گذاری در تیم‌های ملی می‌توانند به آن دست یابند. کسب عنوان در رویدادهای ورزشی بزرگ و بین‌المللی که در کانون توجه بسیاری از کشورها قرار دارد، می‌تواند شرایط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی یک جامعه را تحت‌تأثیر قرار دهد؛ ازاین‌رو، بسیاری از کشورها در تلاش هستند با برنامه‌ریزی، ورزشکارانی را آماده و روانه مسابقات کنند که موفقیت آن‌ها را در

-
1. Song, Boulier & Stekle
  2. Mega Sport Event
  3. Dolles & Soderman
  4. Khalik, Leif & Ghazi

رویدادهای بزرگ تضمین کنند (علیدوست قهفرخی، سجادی، محمودی و ساعتچیان، ۱۳۹۳، ۲۳۵). افزون‌براین، رقابت بین ملت‌ها همیشه یکی از ویژگی‌های بازی‌های المپیک بوده است. کمیته بین‌المللی المپیک بر شایسته‌نبودن کشوری بر کشور دیگر براساس جدول توزیع مدال‌ها، تأکید کرده است؛ اما همچنان سیاست‌مداران و رسانه‌ها برای مقایسه موفقیت بین‌المللی به شمارش مدال‌های کسب‌شده می‌پردازند (گرین^۱، ۲۰۰۷، ۹۲۹)؛ ازاین‌رو، شرکت در مسابقات بین‌المللی برای ورزشکاران و مربیان اهمیت دارد و برای آن‌ها انگیزه‌ای قوی را برای شرکت در این مسابقات به‌وجود می‌آورد. حضور در صحنه‌های بین‌المللی علاوه‌بر انجام مسابقات و کسب تجربه‌های جدید، فرصتی برای ارزیابی عملکرد ورزشی یک کشور است (سجادی، صفری، ساعتچیان و رسولی، ۱۳۹۲، ۶). با نگاه مختصری به آمار ورزشکاران دوپینگی، نادآوری‌ها، خرید ورزشکاران خارجی توسط برخی کشورها با هدف کسب مدال و دیگر عوامل درمی‌یابیم که کسب مدال و قرارگرفتن در رتبه بالاتر برای بسیاری از کشورها اهمیت بیشتری دارد. قرارگرفتن در رتبه‌های بالای جدول رده‌بندی توزیع مدال‌ها خود موجب غرور ملی و حتی فخرفروشی برخی کشورها نسبت به کشورهای پایین‌تر می‌شود. شاید اگر بگوییم ورزش به جنگ بین کشورها در زمان صلح تبدیل می‌شود، اشتباه نگفته‌ایم (زارعیان، ۱۳۹۵، ۴۱).

در سال‌های اخیر، دولت‌ها هزینه‌های بسیاری صرف مسابقات بین‌المللی به‌ویژه بازی‌های المپیک می‌کنند. این بازی‌ها به‌عنوان بزرگ‌ترین رویداد ورزشی در جهان هستند و کشورها در مدت زمان چهار سال تا برگزاری این مسابقات، با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت سعی در به‌دست‌آوردن بهترین نتایج دارند؛ ازاین‌رو، تحلیل چالش‌های فراروی کاروان ورزشی در هر دوره از بازی‌ها می‌تواند علاوه‌بر شناسایی نقاط قوت و ضعف تیم‌ها و به‌تبع آن، فدراسیون‌های ورزشی، مدیران و سیاست‌گذاران ورزشی را در جهت برنامه‌ریزی‌های آینده خود برای حضور موفق‌تر در بازی‌های المپیک یاری رساند. رئیس کمیته ملی المپیک ایران در بررسی موانع و مشکلات فراروی کاروان‌های ورزشی ایران در رویدادهای بین‌المللی اذعان می‌کند که مسائل بودجه‌ای، حقوقی، استعدادیابی، استفاده نامطلوب از فضاهای ورزشی و منابع مالی، ازجمله مشکلات پیش روی آن کمیته هستند (زارعیان، ۱۳۹۴، ۱۴۲). عیدی، آزادی و ابوذری (۱۳۹۲) پژوهشی را با عنوان «تحلیل عملکرد ایران در بازی‌های المپیک (از لندن تا لندن)» انجام دادند. آن‌ها بیان کردند که عملکرد کشور ایران در هر دوره از بازی‌ها نوسان داشته و ثبات چندانی در کسب نتایج نداشته است. در مجموع، به مسئولان ورزش کشور پیشنهاد می‌شود که اقداماتی را در جهت توسعه زیرساخت‌های ورزش قهرمانی، شناسایی و پرورش ورزشکاران نخبه و ثبات مدیریت ورزش انجام دهند تا از این منظر ورزشکاران نخبه به بازی‌های المپیک اعزام شوند و با کسب نتایج مناسب، روند تعادل عملکرد

ایران را در بازی‌های المپیک رقم بزنند. فارست، سانز و تنا^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی بیان کردند که راز موفقیت کشورهای جامائیکا و کنیا در المپیک این است که این کشورها بر مزیت رقابتی و توانایی‌های فردی ورزشکارانشان (مانند دوومیدانی) تکیه می‌کنند و توانایی بهبود شاخص‌های دیگر موفقیت را از جمله تولید ناخالص داخلی و نرخ بیکاری ندارند. کشور ایران نیز در بازی‌های المپیک بر رشته‌های فردی و مبتنی بر توانایی‌های فردی (مانند کشتی و وزنه‌برداری) و مزیت رقابتی ورزشکاران ایرانی تأکید دارد؛ برای مثال، ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن با کسب یک مدال طلا و یک مدال برنز، ضعیف‌ترین نتیجه را در کل دوره‌های حضور در المپیک کسب کرد و در رتبه ۵۱ قرار گرفت. بلافاصله در المپیک ۲۰۱۲ با کسب چهار مدال طلا، پنج نقره و سه برنز بهترین عملکرد را از لحاظ تعداد مدال در مدت حضور در المپیک به دست آورد و در رتبه ۱۷ قرار گرفت. به عقیده زارعی محمودآبادی (۱۳۹۲)، وجود ورزشکاران نخبه به تنهایی ممکن است کافی نباشد؛ بلکه فراهم شدن موقعیت بهتر برای آموزش آن‌ها و بهبود ارتقای ظرفیت آن‌ها لازم به نظر می‌رسد. برای فراهم شدن این زمینه، میزان دارایی و سرمایه کشور مهم به نظر می‌رسد.

حال، سؤالی که پیش می‌آید این است که چرا برخی کشورها در مسابقات و رویدادهای بین‌المللی ورزشی نسبت به کشورهای دیگر موفق‌ترند؟ بعضی از کشورها راهبرد مدونی را برای برگزاری رویدادهای ورزشی دارند که نقش پیشرویی را در برگزاری رویدادهای ورزشی ایفا می‌کنند. کشورهایی که برای رقابت با کشورهای دیگر هزینه‌های زیادی را صرف ورزش می‌کنند، در حال افزایش هستند؛ اما شواهد اندکی برای تعیین عوامل اثرگذار در موفقیت ورزشی در سطوح بین‌المللی وجود دارند (دی بوسچر، دی نوپ، ون بوتنبرگ، شیبلی و بینگهام^۲، ۲۰۰۹). به‌طور کلی، می‌توان گفت که راه رسیدن به این موفقیت، توسعه است. اصولاً توسعه امری کلی و دارای جنبه‌های مختلف، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، علمی فناوری، پزشکی و غیره است. در برخی موارد، توسعه ممکن است موقتی و کوتاه‌مدت باشد که نتیجه آن موفقیت نسبی و مقطعی خواهد بود. افزون‌براین، برنامه‌ریزی بلندمدت می‌تواند به توسعه پایدار و فراگیر منجر شود. باید توجه داشت که توسعه امری تک‌خطی نیست و تنها از یک مسیر صورت نمی‌گیرد (زارعیان، ۱۳۹۳، ۸). همچنین، لانگست^۳ (۲۰۱۳)، پیترز، ماتیسون و زیمانسکی^۴ (۲۰۱۴)، روجو-لابین^۵ (۲۰۱۴) و ماتسوکو^۶ (۲۰۱۵) در پژوهش‌هایی اذعان کردند که ارزیابی و تحلیل کشورها در رویدادهای بین‌المللی، شرایطی را فراهم می‌کند تا انتظارات و توقع‌های تماشاگران، اصحاب رسانه و مطبوعات، منتقدان،

-
1. Forrest & Sanz & Tena
  2. De Bosscher & Deknop & Vanbottenburg & Shibli & Bingham
  3. Langseth
  4. Peeters & Matheson & Szymanski
  5. Rojo-Labaien
  6. Matsuoka

کارشناسان یا تجزیه و تحلیلگران ورزشی واقع‌بینانه و عقلانی باشد. این روند، از یک سو باعث می‌شود که با توجه به ظرفیت موجود و نیز آگاهی از توان کشورهای رقیب از انتظارات احساسی دست برداشته شود و از فشار و استرس بیش‌ازحد و مخرب بر کاروان اعزامی به بازی‌های المپیک کاسته شود و از سوی دیگر، مدیران و برنامه‌ریزان می‌توانند با صرف زمان و انرژی کمتر دستیابی به موفقیت ورزشی یک کشور را هدفمند کنند و با هزینه بهینه‌ای شاهد بهترین عملکرد کاروان ورزشی باشند (زارعیان، ۱۳۹۴، ۳).

در همین راستا، در سال‌های اخیر، برخی پژوهشگران عملکرد ایران را در ادوار گذشته بازی‌های المپیک بررسی کرده‌اند؛ برای مثال، کردی (۱۳۸۷) پژوهشی را با عنوان «شرحی بر عملکرد کاروان ورزشی جمهوری اسلامی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن» انجام دادند. در این پژوهش که با روش مشاهده‌ای و تکمیل چک‌لیست انجام شد، آن‌ها دلایل کسب‌نکردن نتیجه در المپیک ۲۰۰۸ پکن را در چند مؤلفه ارزیابی و دسته‌بندی کردند: ۱- منابع انسانی: (ضعف‌های علمی و فنی بسیاری از مربیان ایرانی تیم‌های ملی، فقدان افراد کلیدی نظیر متخصص تغذیه ورزشی، روان‌شناسی ورزش و غیره)؛ ۲- ساختار و تشکیلات، مدیریت و برنامه‌ریزی (اقتدار کافی نداشتن کمیته ملی المپیک در نظارت کامل بر فدراسیون‌ها، فقدان برنامه المپیک تا المپیک، انتصاب و سپس، انتخاب جدید سه رئیس فدراسیون دارای شانس مدال و غیره)؛ ۳- منابع مالی (سرمایه‌گذاری ناکافی در ورزش قهرمانی، تأمین مالی نکردن ورزشکاران، تمام‌وقت نبودن آنان و غیره)؛ ۴- اجتماعی، فرهنگی و روانی (کم‌دانشی برخی از ورزشکاران و مربیان، کم‌شدن میزان تعهد و فداکاری برخی از ورزشکاران و غیره)؛ ۵- فنی و علمی (ضعف تکنیکی، تاکتیکی و بدنی تعداد قابل توجهی از ورزشکاران، حضور نداشتن زنان ورزشکار در جایگاه مدال‌آوری کاروان و غیره). نتایج پژوهش زمانی، عیدی و اصغری (۱۳۹۱) در زمینه نوسان عملکرد کاروان‌های ورزشی ایران در ادوار المپیک حاکی از آن است که کسب رتبه‌های مطلوب ۱۷ و ۱۹ و رتبه‌های نامطلوب ۴۳ و ۴۴ نشان‌دهنده عملکرد سینوسی ایران در بازی‌های المپیک است. مسلم است عواملی در این نوسان‌های عملکرد سهمیم هستند که باید مسئولان به آن‌ها توجه کنند. یکی از عواملی که موجب چنین نوسان‌هایی می‌شود، احتمال نبود سیستم کشف و پرورش سازمان‌دهی شده است. سیستمی که این استعدادها را حمایت می‌کند نیز معیوب است؛ به طوری که ورزشکاران ما در چند دوره المپیک کمتر مدال می‌گیرند و تنها با یک بار کسب مدال در یک دوره المپیک، به کلی از صحنه رقابت‌های داخلی و بین‌المللی حذف می‌شوند. کاراداکیس و کاپلانیدو^۱ (۲۰۱۰) با بررسی نظرهای مدیران المپیک آتن به صورت مصاحبه نیمه‌هدایت‌شده، نقاط قوت، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای بازی‌های المپیک جامعه میزبان را برای برگزاری این رویداد شناسایی کردند. آن‌ها داشتن اقتصاد قوی، امنیت،

زیرساخت عالی و ثبات سیاسی را به عنوان نقاط قوت، ضعف زیرساخت‌ها، نبود حمایت اجتماعی، وسعت کم کشور، نبود ثبات اقتصادی و سیاسی را به عنوان نقاط ضعف، توسعه توریسم، فرهنگ، کیفیت زندگی، میراث زیرساختی رویداد و توسعه ورزش و سلامت در جامعه را به عنوان فرصت‌های میزبانی نشان دادند. همچنین، این پژوهشگران تهدیدها را تحمیل هزینه، تخریب زیست‌محیط، خطر ایجاد ناامنی و جابه‌جا کردن ساکنان دانستند. توپچی، کهندل و خدایاری (۲۰۱۴) عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تیم ملی کشتی در بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن را بررسی کردند و به ترتیب، امکانات، عوامل فیزیولوژیک، عوامل روانی و عوامل مدیریتی را به عنوان مهم‌ترین عوامل موفقیت ذکر کردند. سی‌ویکمین دوره بازی‌های المپیک تابستانی با حضور ۱۱ هزار و ۱۷۴ ورزشکار از ۲۰۷ کشور جهان از ۱۵ تا ۳۱ مردادماه سال ۱۳۹۵ (پنج تا ۲۱ آگوست ۲۰۱۶) و به مدت ۱۷ روز و در ۳۹ رشته ورزشی در کشور برزیل و در شهر ریودوژانیرو برگزار شد. در این دوره از بازی‌ها، ۹۷۴ مدال (۳۰۷ طلا، ۳۰۷ نقره و ۳۶۰ برنز) توزیع شدند که از این تعداد، ۶۰ درصد مدال‌ها سهم ۱۰ کشور اول رده‌بندی بودند. جمهوری اسلامی ایران نیز در مجموع با کسب هشت مدال (سه طلا، یک نقره و چهار برنز) و به عبارتی، ۰/۸ درصد از مجموع مدال‌ها، در رده سی‌ودوم قرار گرفت و با توجه به وزن مدال‌ها در رده بیست‌وپنجم قرار گرفت. همچنین، ایران پس از چین، ژاپن، کره جنوبی، ازبکستان و قزاقستان در رده ششم کشورهای آسیایی قرار گرفت. این درحالی است که ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن با کسب ۱۲ مدال (چهار طلا، شش نقره و دو برنز) و به عبارتی، ۱/۲۴ درصد از مجموع مدال‌ها، در رده بیستم قرار گرفت و با توجه به وزن‌دهی مدال‌ها در رده هفدهم جای گرفت. همچنین، ایران در بین کشورهای آسیایی در دوره قبل، در رده پنجم قرار گرفت. در پژوهش حاضر سعی شده است با تحلیل و مقایسه عملکرد ایران با دیگر کشورها در ادوار مختلف المپیک، وضعیت کاروان ورزشی ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو بررسی شود.

روش‌شناسی پژوهش

بازی‌های المپیک به‌مثابه بزرگ‌ترین رویداد ورزشی جهان، از جایگاه بالایی نزد دولت‌ها برخوردار است و موفقیت در آن ارزش زیادی در سطوح ملی و بین‌المللی دارد؛ از این رو، هدف این پژوهش، ارزیابی و تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو بود. روش پژوهش حاضر، توصیفی-تحلیلی و از نوع مطالعات گذشته‌نگر بود. در این پژوهش، عملکرد ۶۳ ورزشکار اعزامی در قالب ۱۵ رشته ورزشی شامل بوکس، تکواندو، تنیس روی میز، تیراندازی، تیروکمان، جودو، دوومیدانی، دوچرخه‌سواری، شمشیربازی، شنا، کشتی آزاد و فرنگی، وزنه‌برداری، والیبال، قایقرانی و قایقرانی کانو، در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریودوژانیرو ارزیابی و تحلیل شده است. برای تحلیل عملکرد و ارائه راهکارهای پیشنهادی در خصوص ورزشکاران و رشته‌های ورزشی حاضر در بازی‌های المپیک، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و عمیقی با ۲۷ نفر از صاحب‌نظران آگاه

به موضوع پژوهش شامل این موارد انجام شد: الف- مدیران و متخصصان اجرایی (بخش اجرایی) (پنج نفر): افرادی که سابقه فعالیت اجرایی در بخش‌های مرتبط با فدراسیون ورزشی، وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک، آکادمی ملی المپیک و بخش‌های دیگر ورزش داشتند؛ ب- قهرمانان و مربیان شرکت‌کننده در بازی‌های المپیک (ورزشی) (۱۳ نفر): قهرمانان و مربیان ورزشی که در مسابقات المپیک شرکت کرده‌اند؛ ج- صاحب‌نظران و اعضای هیئت‌علمی (۴ نفر): اساتید و اعضای هیئت‌علمی که فعالیت پژوهشی در زمینه شاخص‌های ارزیابی عملکرد ورزشکاران داشته‌اند. لازم است ذکر شود که تیم پژوهش تلاش کرد بدون هرگونه سوگیری و نگاه یک‌جانبه طیف مختلفی از نظرهای صاحب‌نظران را جمع‌آوری کند. در مقاله حاضر سعی شد ابتدا عملکرد ایران در ادوار مختلف المپیک از جوانب مختلف بررسی شود و سپس، به‌طور ویژه المپیک ۲۰۱۶ ریو ارزیابی و تحلیل شود. همچنین، از سه شاخص ارزیابی عملکرد کمیته بین‌المللی المپیک^۱ (IOC) شامل شاخص کارایی، جمعیت کل و تولید ناخالص داخلی^۲ برای ارزیابی عملکرد ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو استفاده شده است. در پایان، نظرها و پیشنهادهای کاربردی متخصصان رشته‌های ورزشی و صاحب‌نظران علوم ورزشی، به تفکیک هر رشته ورزشی برای رفع موانع، مشکلات و ضعف‌های موجود ارائه شده است.

نتایج

جدول شماره یک تاریخچه حضور ایران در دوره‌های مختلف المپیک و رتبه کسب‌شده در هر دوره را نشان می‌دهد.

با توجه به جدول شماره یک مشخص می‌شود که بهترین عملکرد کاروان ورزشی ایران در ادوار مختلف المپیک از لحاظ جایگاه رده‌بندی، مربوط به المپیک ۱۹۵۶ ملیبورن بوده است که ایران با کسب دو طلا، دو نقره و یک برنز و در مجموع، با کسب پنج مدال در بین ۶۷ کشور در رده ۱۴ قرار گرفت. همچنین، در المپیک ۲۰۱۲ لندن، کشور ایران در بین ۲۰۴ کشور شرکت‌کننده در جایگاه ۱۷ و در المپیک ۱۹۶۸ مکزیکوسیتی، در بین ۱۱۲ کشور در جایگاه ۱۹ قرار گرفته است. همچنین، ایران در تمامی ادوار المپیک صاحب ۱۸ مدال طلا، ۲۲ نقره و ۲۸ برنز و در مجموع، ۶۸ مدال شده است.

---

1. International Olympic Committee (IOC)
2. Gross Domestic Product (GDP)

جدول ۱- تاریخچه حضور ایران در دوره‌های مختلف المپیک و رتبه کسب شده در هر دوره

المپیک	طلا	نقره	برنز	مجموع	تعداد کشورهای شرکت کننده	رتبه
۱۹۰۰ پاریس	۰	۰	۰	۰	۲۴	—
۱۹۰۴-۱۹۳۶	شرکت نداشت					
۱۹۴۸ لندن	۰	۰	۱	۱	۵۹	۳۴
۱۹۵۲ هلسینکی	۰	۳	۴	۷	۶۹	۳۰
۱۹۵۶ ملیبورن	۲	۲	۱	۵	۶۷	۱۴
۱۹۶۰ رم	۰	۱	۳	۴	۸۳	۲۷
۱۹۶۴ توکیو	۰	۰	۲	۲	۹۳	۳۴
۱۹۶۸ مکزیکوسیتی	۲	۱	۲	۵	۱۱۲	۱۹
۱۹۷۲ مونیخ	۰	۲	۱	۳	۱۱۲	۲۸
۱۹۷۶ مونترال	۰	۱	۱	۲	۹۲	۳۳
۱۹۸۰ مسکو	شرکت نداشت					
۱۹۸۴ لس آنجلس	شرکت نداشت					
۱۹۸۸ سئول	۰	۱	۰	۱	۱۵۹	۳۶
۱۹۹۲ بارسلونا	۰	۱	۲	۳	۱۶۹	۴۷
۱۹۹۶ آتلانتا	۱	۱	۱	۳	۱۹۷	۴۳
۲۰۰۰ سیدنی	۳	۰	۱	۴	۲۰۰	۲۷
۲۰۰۴ آتن	۲	۲	۲	۶	۲۰۱	۲۹
۲۰۰۸ پکن	۱	۰	۱	۲	۲۰۴	۵۱
۲۰۱۲ لندن	۴	۶	۲	۱۲	۲۰۴	۱۷
۲۰۱۶ ریو	۳	۱	۴	۸	۲۰۷	۲۵
مجموع	۱۸	۲۲	۲۸	۶۸	----	—

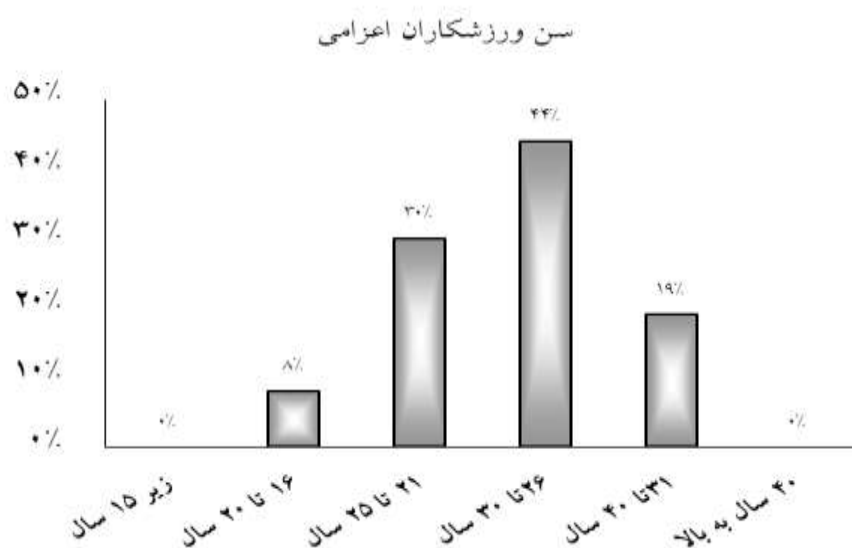
جدول شماره دو تعداد حضور رشته‌های ورزشی و تعداد ورزشکاران از کشور ایران را در ادوار المپیک، به تفکیک رشته‌های ورزشی نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول شماره دو مشاهده می‌شود، از مجموع ۱۷ دوره حضور در المپیک، رشته کشتی با ۱۶ دوره حضور در رده اول، رشته‌های دوومیدانی با ۱۵ دوره، وزنه‌برداری با ۱۴ دوره و بوکس با ۱۳ دوره در رده‌های بعدی قرار داشتند. نکته قابل تأمل، حضور کم‌رنگ رشته‌های تیمی در دوره‌های مختلف المپیک است که فوتبال با سه دوره (۱۹۶۴ توکیو، ۱۹۷۲ مونیخ و ۱۹۷۶ مونترال) که همه مربوط به قبل از انقلاب است، بسکتبال با دو دوره (۱۹۴۸ لندن و ۲۰۰۸ پکن) و والیبال با یک دوره (۲۰۱۶ ریو) حضور داشتند.

جدول ۳- حضور ایران در ادوار المپیک به تفکیک رشته‌های ورزشی

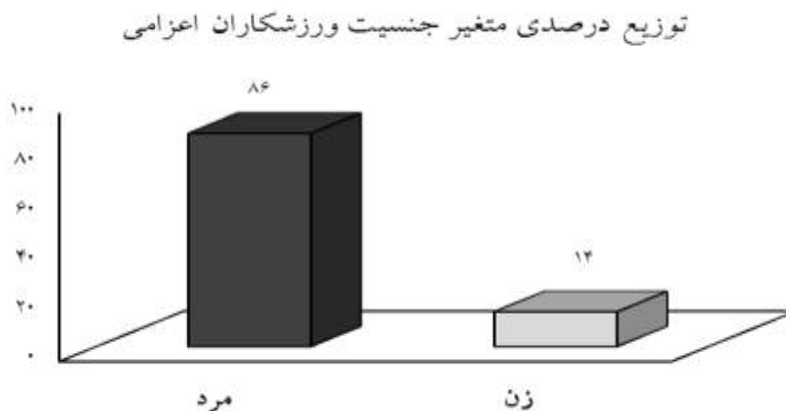
رشته ورزشی	۱۹۰۰	---	۱۹۴۸	۱۹۵۲	۱۹۵۶	۱۹۶۰	۱۹۶۴	۱۹۶۸	۱۹۷۲	۱۹۷۶	---	۱۹۸۸	۱۹۹۲	۱۹۹۶	۲۰۰۰	۲۰۰۴	۲۰۰۸	۲۰۱۲	۲۰۱۶	تعداد حضور
ورزش‌های آبی، شیرجه	۵						۱													۲
ورزش‌های آبی، شنا							۱													۷
ورزش‌های آبی، واترپولو										۱۱										۱
تیرگمان																				۳
دووسیدایی				۱		۲		۱	۴	۳	۱	۸	۱	۱	۲					۱۵
بدمینتون																				۱
بسکتبال			۱۳																	۲
بوکس			۸	۶	۴	۵	۵	۶	۵	۶	۵	۵	۶	۴	۳	۱	۵	۴	۱	۱۳
قایق‌رانی																				۳
دوچرخه‌سواری جاده							۴	۴	۴	۶	۶	۶	۴	۴	۲	۲	۳	۳	۳	۱۰
دوچرخه‌سواری بیست								۲	۲	۲	۴	۲	۴	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۵
سوار کاری															۱					۱
شمشیربازی		۱					۴	۲	۱۳	۲										۶
فوتبال							۱۷	۱۹	۱۷											۳
والیبال																				۱
ژیمناستیک							۲													۱
جودو															۱	۳	۷	۶	۲	۶
پاروژنی															۲					۱
تیراندازی			۳				۱	۴												۹
تنیس روی میز															۱					۶
تکواندو													۴							۷
زنه‌برداری									۷	۳	۴	۵	۵	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۱۴
کشتی									۱۷	۱۴	۹	۱۲	۱۵	۱۶	۱۱	۱۳	۱۱	۱۰	۱۲	۱۶
مجموع	۱	۳۶	۲۲	۱۷	۲۵	۶۳	۱۴	۵۰	۸۶	۲۷	۴۰	۲۷	۴۰	۱۸	۳۵	۳۸	۵۵	۵۳	۶۳	۶۳

شکل شماره یک توزیع فراوانی سن ورزشکاران حاضر در المپیک ۲۰۱۶ ریو را نشان می‌دهد.

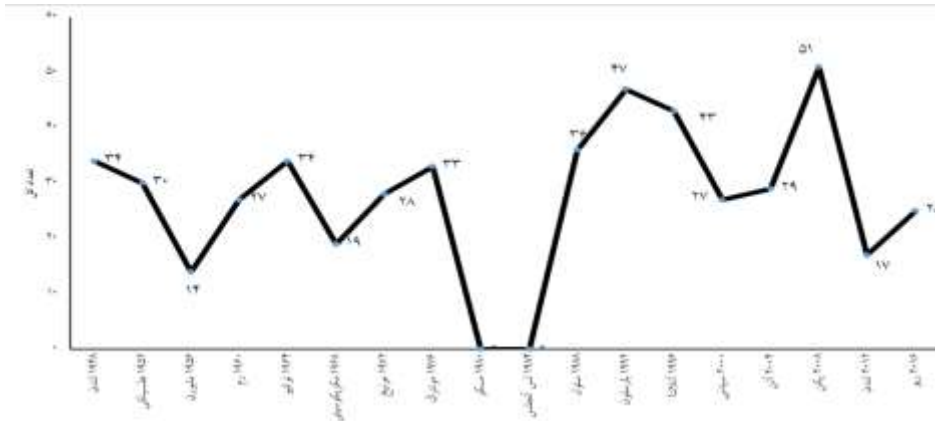
شکل ۱- سن ورزشکاران اعزامی به المپیک ۲۰۱۶ ریو

با توجه به نتایج به دست آمده، میانگین و انحراف استاندارد سن ورزشکاران به ترتیب $26/96 \pm 5/15$ بود. شکل شماره دو توزیع فراوانی جنسیت ورزشکاران حاضر در المپیک ۲۰۱۶ ریو را نشان می‌دهد.

شکل ۲- جنسیت ورزشکاران اعزامی به المپیک ۲۰۱۶ ریو

با توجه به نتایج به دست آمده، ۸۶ درصد (۵۴ نفر) از ورزشکاران مرد و ۱۴ درصد (۹ نفر) ورزشکاران زن بودند.

شکل ۳- جایگاه کشور ایران در ادوار مختلف المپیک

شکل شماره چهار تعداد ورزشکاران اعزامی کشور ایران را در ادوار مختلف المپیک نشان می‌دهد.

شکل ۴- مجموع ورزشکاران اعزامی کشور ایران در ادوار مختلف المپیک

با توجه به شکل شماره چهار مشخص می‌شود که تعداد ورزشکاران اعزامی به المپیک ۱۹۷۶ مونترال با ۸۴ نفر، بیشترین تعداد و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، المپیک ۲۰۱۶ ریو با ۶۳

ورزشکار در رده بعدی قرار دارد. همچنین، در تمامی دوره‌های المپیک، در مجموع تعداد ۶۱۹ ورزشکار ایرانی به این بازی‌ها اعزام شده‌اند.

کمیته بین‌المللی المپیک، کشورهای حاضر در بازی‌های المپیک را براساس شاخص‌های مختلفی ارزیابی می‌کند. از جمله شاخص‌های ارزیابی کمیته بین‌المللی المپیک، شاخص‌های کارایی، جمعیت کل و تولید ناخالص داخلی است که در ادامه، نتایج بررسی این شاخص‌ها آورده شده است.

شاخص کارایی: شاخص کارایی، نسبت ورزشکاران اعزامی به رتبه کسب‌شده در المپیک ۲۰۱۶ ریو را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، کشور آذربایجان با میزان کارایی ۰/۳۲ در جایگاه نخست قرار گرفت و کشورهای ایتوپی (۰/۲۴) و ایالات متحده (۰/۲۲) در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. ایران نیز در بین کشورهای صاحب مدال با میزان کارایی ۰/۱۳ در رده ۱۹ قرار دارد. لازم است ذکر شود که نسبت ورزشکاران اعزامی ایران در المپیک ۲۰۱۲ لندن به مدال‌های کسب‌شده، به میزان ۲۲/۶۴ بود که پس از کشور چین (۲۲/۸۳) در رتبه دوم المپیک قرار گرفت. با توجه به هدف کسب مدال از حضور ورزشکاران، به‌نظر می‌رسد هرچه ورزشکاران یک کشور بتوانند سهمیه بیشتری را از رشته‌های المپیکی به‌دست آورند و در مسابقات حضور یابند، احتمال موفقیت و کسب مدال آنان نیز بیشتر خواهد بود. شایان ذکر است که یکی از نشانه‌های سرمایه‌گذاری دولت‌ها در ورزش و نیز توسعه ورزش در یک کشور، به تعداد سهمیه‌های کسب‌شده مرتبط است که به‌نوبه خود ارزشمند است.

$$\text{ورزشکاران اعزامی} / \text{رتبه کسب‌شده} = \text{شاخص کارایی}$$

شاخص جمعیت کل: شاخص جمعیت کل، نسبت جمعیت کل کشورها را به مدال‌های کسب‌شده در المپیک ۲۰۱۶ ریو نشان می‌دهد. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که کشور گرانا با جمعیت ۱۱۰ هزار نفر و کسب یک مدال نقره (۹/۳۶)، در رده اول و کشورهای باهاما با میزان ۵/۱۵ و جامایکا با میزان ۴/۰۴، در رده‌های بعدی قرار داشتند. ایران نیز در بین کشورهای صاحب‌مدال با جمعیت ۷۹ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر و کسب ۸ مدال (۰/۱۰) در رده شصت‌وششم قرار گرفت. بدیهی است که کشورهای پرجمعیت جهان مانند چین، ایالات متحده و غیره، به‌منزله منبعی از استعدادهای رشته‌های مختلف ورزشی هستند که همین استعدادهای بالقوه بعدها می‌توانند به قهرمانان المپیکی این کشورها تبدیل شوند؛ برای مثال، بسیاری از پینگ‌پنگ‌بازان و بدمینتون‌بازان کشور چین به‌دلیل محدودیت سهمیه‌های المپیک، برای شرکت در این بازی‌ها مجبورند با لباس سایر کشورها در این رویداد حاضر شوند؛ بنابراین، چندان تعجب‌برانگیز نخواهد بود که در مسابقات المپیک شاهد تقابل بازیکنان چینی این رشته‌ها در زیرپرچم کشورهای مختلف باشیم.

$$\text{شاخص جمعیت کل} = \frac{\text{مدال‌های کسب‌شده}}{\text{جمعیت کل}}$$

شاخص تولید ناخالص داخلی: این شاخص، نسبت تولید ناخالص داخلی را به رتبه کشورها در المپیک ۲۰۱۶ ریو نشان می‌دهد. به عبارتی، بهره‌وری کاروان ورزشی براساس ثروت و منابع مالی هر کشور مشخص می‌شود. هرچه میزان تولید ناخالص داخلی کشورها در حد بالاتری باشد، نشان‌دهنده درآمد بالای آن کشور است و هرچه درآمد دولت‌ها بیشتر باشد، به همان نسبت سرمایه‌گذاری آن‌ها در بخش‌های مختلف از جمله ورزش بیشتر می‌شود. کشورهای با تولید ناخالص داخلی بالا حمایت بیشتری از ورزشکاران می‌کنند و در توسعه ورزش حرفه‌ای از طریق بهبود زیرساخت‌های ورزشی تلاش می‌کنند. این کشورها برای ورزشکاران خود امکانات مناسب‌تری فراهم می‌کنند و ورزشکاران بیشتری را به بازی‌های المپیک اعزام می‌کنند. در تمام دوره‌های المپیک می‌توان شاهد بود که قدرت‌های اقتصادی، برندگان این عرصه رقابتی هستند. چین، ایالات متحده، آلمان، روسیه و ژاپن به‌عنوان قطب‌های اقتصادی جهان، همواره بالاترین رده‌های این رقابت بین‌المللی ورزش را از آن خود کرده‌اند و به‌همین دلیل موفقیت در المپیک‌های ورزشی، بیانگر و نشان‌دهنده برتری کشورها در اذهان عمومی است. کشورهای دیگری نیز هستند که توانسته‌اند مدال‌هایی را کسب کنند؛ اما قابل‌مقایسه با این کشورها نیستند. با توجه به میزان تولید ناخالص داخلی پایین کشور چین تاپیه و نسبت آن با تعداد مدال کسب‌شده (۲۷۲/۹۸)، این کشور در جایگاه نخست قرار دارد و کشورهای گرانا‌دا (۱۰۲/۲۳) و جامایکا (۷۸/۵۴) در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. ایران نیز در بین کشورهای صاحب‌مدال با میزان ۱/۸۸، در ردهٔ چهل‌ونهم قرار دارد.

$$GDP = \frac{\text{تولید ناخالص داخلی}}{\text{رتبه کسب‌شده}}$$

جدول شمارهٔ سه، مقایسهٔ عملکرد کشور ایران را در المپیک ۲۰۱۶ ریو با برخی کشورهای منتخب آسیایی که در بازی‌های آسیایی و المپیک با ایران رقابت دارند، نشان می‌دهد.

جدول ۳- مقایسه عملکرد کشور ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو با برخی کشورهای منتخب آسیایی

کشور	ایران	کره شمالی	قزاقستان	ازبکستان	ژاپن	کره جنوبی	تایلند
طلا	۳	۲	۳	۴	۱۲	۹	۲
نقره	۱	۳	۵	۲	۸	۳	۲
برنز	۴	۲	۹	۷	۲۱	۹	۲
مجموع مدال‌ها	۸	۷	۱۷	۱۳	۴۱	۲۱	۶
تعداد رشته‌های ورزشی	۱۵	۹	۲۲	۱۵	۳۶	۲۷	۱۶
تعداد ورزشکاران	۶۳	۳۱	۱۰۴	۷۰	۳۴۶	۲۱۳	۸۴
تعداد رکورد شکسته شده	۲	۰	۲	۱	۱	۴	۱
رتبه در المپیک	۲۵	۳۴	۲۲	۲۱	۶	۸	۳۵

در ادامه، رشته‌های ورزشی حاضر در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو، به تفکیک نتایج و عملکرد آنان آمده است.

رشته تکواندو: در رشته ورزشی تکواندو، ۱۲۸ ورزشکار از ۶۳ کشور در هشت وزن به رقابت پرداختند. کشور ایران نیز در چهار وزن (سه وزن مردان و یک وزن زنان) حضور داشت. جدول شماره چهار، اوزان مختلف و عملکرد ورزشکاران ایرانی را در رشته تکواندو نشان می‌دهد.

جدول ۴- عملکرد ورزشکاران ایرانی در اوزان مختلف رشته تکواندو

ردیف	ماده	تعداد شرکت کننده	سه‌میه ایران	نتیجه
۱	۵۸- کیلوگرم مردان	۱۶ نفر	فرزان آشورزاده	یازدهم (مشترک ۶ کشور)
۲	۸۰- کیلوگرم مردان	۱۶ نفر	مهدی خدابخشی	نهم (مشترک ۲ کشور)
۳	۸۰+ کیلوگرم مردان	۱۶ نفر	سجاد مردانی	نهم (مشترک ۲ کشور)
۴	۵۷- کیلوگرم زنان	۱۶ نفر	کیمیا علیزاده	سوم مشترک

همان‌گونه که در جدول شماره چهار ملاحظه می‌شود، فرزان آشورزاده در وزن ۵۸- کیلوگرم مردان در بین ۱۶ نفر شرکت کننده، به‌طور مشترک با شش ورزشکار از کشورهای دیگر در رتبه یازدهم قرار گرفت. نکته مهم اینکه فرزان آشورزاده در رده بندی فدراسیون جهانی تکواندو، تا قبل از المپیک ۲۰۱۶ ریو در رتبه اول بود؛ اما این ورزشکار در دور اول مسابقات از ورزشکاری از کشور مراکش شکست خورد و از دور مسابقات حذف شد. در وزن ۸۰- کیلوگرم، مهدی خدابخشی در دور نخست ورزشکاری از هندوراس را شکست داد؛ اما در دور دوم از ورزشکار ایرانی اصل کشور آذربایجان شکست خورد و به‌طور مشترک با ورزشکاران دو کشور دیگر در جایگاه نهم قرار گرفت. سجاد

مردانی نیز در وزن ۸۰+ کیلوگرم در دور نخست ورزشکاری از کشور تونگا را شکست داد؛ اما در ادامه با قبول شکست از نماینده انگلستان از دور مسابقات حذف شد. این ورزشکار نیز در مجموع در رتبه نهم و مشترک با دو ورزشکار دیگر قرار گرفت؛ اما تنها مدال رشته تکواندو را کیمیا علیزاده به دست آورد. این ورزشکار در دور نخست، ورزشکاری از کرواسی را شکست داد؛ اما در دور دوم مغلوب ورزشکار اسپانیایی شد و در جدول شانس مجدد، با پیروزی بر ورزشکارانی از پاناما و سوئد صاحب مدال برنز شد. با این تک‌مدال برنز، کشور ایران در بخش بانوان در رده هشتم (به‌طور مشترک با شش کشور) قرار گرفت. مدال برنز کیمیا علیزاده نخستین مدال زنان ایران در تاریخ المپیک است و از این لحاظ اهمیت بسیاری دارد.

رشته وزنه‌برداری: در رشته وزنه‌برداری، ۲۵۵ ورزشکار از ۹۳ کشور در ۱۵ ماده به رقابت پرداختند. کشور ایران نیز با پنج ورزشکار در این دوره از بازی‌ها حضور داشت و با کسب دو مدال طلا، پس از چین (پنج طلا و دو برنز) و تایلند (دو طلا، یک نقره و یک برنز) در رده سوم این دوره از بازی‌ها قرار گرفت. جدول شماره پنج، اوزان مختلف و عملکرد ورزشکاران ایرانی را در رشته وزنه‌برداری نشان می‌دهد.

جدول ۵- عملکرد ورزشکاران ایرانی در اوزان مختلف رشته وزنه‌برداری

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سه‌میة ایران	نتیجه
۱	۸۵ کیلوگرم مردان	۲۳ نفر	کیانوش رستمی	اول
۲	۹۴ کیلوگرم مردان	۱۸ نفر	علی هاشمی	هفتم
			سهراب مردای	اول
۳	۱۰۵ کیلوگرم مردان	۱۷ نفر	محمدرضا براری	ششم
	۱۰۵+ کیلوگرم مردان	۲۳ نفر	به‌داد سلیمی	حذف

همان‌گونه‌که در جدول شماره پنج ملاحظه می‌شود، در دسته ۸۵ کیلوگرم، کیانوش رستمی با مجموع ۳۹۶ کیلوگرم و ثبت رکورد جدیدی در المپیک و جهان، صاحب مدال طلا شد و کشورهای چین و رومانی در رده‌های بعدی قرار گرفتند. نکته قابل‌تأمل اینکه این ورزشکار در یک سال منتهی به المپیک ریو، بدون مربی و با برنامه تمرینی شخصی فعالیت داشته است. در دسته ۹۴ کیلوگرم، کشور ایران دو نماینده داشت که سهراب مردای در مجموع با مهارت ۴۰۳ کیلوگرم در رده نخست قرار گرفت و کشورهای بلاروس و لیتوانی در رده‌های بعدی قرار گرفتند. علی هاشمی دیگر نماینده ایران در این وزن با مجموع ۳۸۳ کیلوگرم در رده هفتم قرار گرفت. در وزن ۱۰۵ کیلوگرم، محمدرضا براری با مجموع ۴۰۶ کیلوگرم در رده ششم قرار گرفت و کشورهای ازبکستان، ارمنستان

و قزاقستان در رده‌های اول تا سوم قرار گرفتند. در ۱۰۵+ کیلوگرم بهداد سلیمی در یک ضرب با ۲۱۶ کیلوگرم، رکورد المپیک و جهان را بهبود بخشید؛ اما در حرکت دو ضرب با سه خطا از دور بازی‌ها حذف شد.

رشته کشتی: در رشته کشتی، ۳۴۷ ورزشکار از ۶۸ کشور در ۱۸ وزن به رقابت پرداختند. کشور ایران نیز در ۱۲ ورزشکار (شش کشتی‌گیر فرنگی و شش کشتی‌گیر آزاد) در این رقابت‌ها حضور داشت. در مجموع، ایران در رشته فرنگی با دو مدال برنز به‌طور مشترک با کشور آذربایجان در رده نهم قرار گرفت و کشورهای کوبا، روسیه و ارمنستان در رده‌های اول تا سوم قرار گرفتند. در کشتی آزاد نیز ایران با کسب یک مدال طلا، یک نقره و یک برنز به‌طور مشترک با ترکیه در جایگاه دوم ایستاد و آمریکا سوم شد. جدول شماره شش، عملکرد کشتی‌گیران ایرانی را در اوزان مختلف در دو رشته کشتی فرنگی و آزاد نشان می‌دهد.

جدول ۶- عملکرد کشتی‌گیران ایرانی در اوزان مختلف کشتی آزاد و فرنگی

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	۵۹ کیلوگرم فرنگی	۱۹ نفر	محمد سوریان	یازدهم
۲	۶۶ کیلوگرم فرنگی	۱۸ نفر	امید نوروزی	دهم
۳	۷۵ کیلوگرم فرنگی	۲۰ نفر	سعید عبدولی	سوم مشترک
۴	۸۵ کیلوگرم فرنگی	۲۱ نفر	حبیب‌الله اخلاقی	هفتم
۵	۹۸ کیلوگرم فرنگی	۱۹ نفر	قاسم رضایی	سوم مشترک
۶	۱۰۳ کیلوگرم فرنگی	۱۹ نفر	بشیر باباجان زاده	دهم
۷	۵۷ کیلوگرم آزاد مردان	۲۰ نفر	حسن رحیمی	سوم مشترک
۸	۶۵ کیلوگرم آزاد مردان	۲۱ نفر	میثم نصیری	پانزدهم
۹	۷۴ کیلوگرم آزاد مردان	۲۰ نفر	حسن یزدانی	اول
۱۰	۸۶ کیلوگرم آزاد مردان	۱۹ نفر	علیرضا کریمی	هفتم
۱۱	۹۷ کیلوگرم آزاد مردان	۱۹ نفر	رضا یزدانی	هفتم
۱۲	۱۲۵ کیلوگرم آزاد مردان	۱۹ نفر	کمیل قاسمی	دوم

همان‌طور که در جدول شماره شش ملاحظه می‌شود، در کشتی فرنگی تنها با دو مدال برنز عبدولی و رضایی، ایران در جایگاه نهم قرار گرفت که نسبت به دوره قبل بازی‌ها (۲۰۱۲ لندن) که ایران در جایگاه نخست قرار گرفت، عملکرد ناموفقی در این رشته داشت. حمید سوریان نیز که با هفت مدال جهانی و المپیک در این رقابت‌ها حضور داشت، در رده یازدهم قرار گرفت و نتوانست از عنوان

قهرمانی خود در دوره قبل دفاع کند؛ اما در کشتی آزاد، حسن یزدانی با کسب مدال طلا موفق شد ایران را پس از ۱۶ سال مجدد در رشته کشتی آزاد صاحب مدال کند.
رشته بوکس: در رشته بوکس، ۲۸۶ ورزشکار از ۷۶ کشور در ۱۳ ماده به رقابت پرداختند. جدول شماره هفت، اوزان مختلف و عملکرد ورزشکار ایرانی را در رشته بوکس نشان می‌دهد.

جدول ۷- عملکرد ورزشکاران ایرانی در اوزان مختلف در رشته بوکس

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیۀ ایران	نتیجه
۱	۸۱ کیلوگرم مردان	۲۶ نفر	احسان روزبهانی	هفدهم (مشترک ۱۰ کشور)

همان‌گونه‌که در جدول شماره هفت مشاهده می‌شود، احسان روزبهانی تنها نماینده ایران در وزن ۸۱ کیلوگرم با قبول شکست، در اولین مسابقۀ خود مقابل نماینده کشور هلند از دور مسابقات کنار رفت.

رشته تنیس روی میز: در رشته تنیس روی میز، ۱۷۲ ورزشکار از ۵۶ کشور در چهار ماده به رقابت پرداختند. جدول شماره هشت، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته تنیس روی میز نشان می‌دهد.

جدول ۸- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته تنیس روی میز

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیۀ ایران	نتیجه
۱	انفرادی مردان	۷۰ نفر از ۴۶ کشور	نیما عالمیان	حذف در دور دوم
۲	انفرادی زنان	۷۰ نفر از ۴۳ کشور	ندا شهنساری	حذف در دور اول

همان‌گونه‌که ملاحظه می‌شود، ایران با سه ورزشکار در این دوره از مسابقات حضور داشت که نوشاد عالمیان پس از شکست از حریفی از اسلوونی حذف شد؛ نتیجه‌ای که نسبت به عملکرد خوب نوشاد عالمیان در المپیک ۲۰۱۲ لندن قابل قبول نبود. ندا شهنساری نیز در اولین رقابت خود در مصاف با حریفی از بلاروس حذف شد. نیما عالمیان پس از پیروزی مقابل حریفی از ایالات متحده در دومین بازی مقابل حریفی از رومانی شکست خورد و از دور مسابقات حذف شد. در بخش مردان، دو ورزشکار چینی و یک ورزشکار ژاپنی اول تا سوم شدند. در بخش بانوان نیز دو ورزشکار چینی و یک ورزشکار کره شمالی به مقام اول تا سوم دست یافتند.

رشته تیراندازی: در رشته تیراندازی، ۳۹۰ ورزشکار از ۹۷ کشور در ۱۵ ماده به رقابت پرداختند. تیم ایران نیز با پنج ورزشکار (چهار زن و یک مرد) در این دوره از رقابتها حضور داشت. جدول شماره ۹، تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته تیراندازی نشان می دهد.

جدول ۹- تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته تیراندازی

ردیف	ماده	تعداد شرکت کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	۱۰ متر تفنگ بادی مردان	۵۰ نفر	پوریا نوروزیان	بیست و دوم (دور اول)
۲	۵۰ متر سه وضعیت مردان	۴۴ نفر	پوریا نوروزیان	بیست و ششم (دور اول)
۳	۱۰ متر تفنگ بادی زنان	۵۱ نفر	الهه احمدی	دور اول، سوم و در فینال، ششم
			نجمه خدمتی	دور اول، یازدهم
۴	۵۰ متر سه وضعیت زنان	۳۷ نفر	مهلقا جامه بزرگ	دور اول، بیست و هفتم
			نجمه خدمتی	دور اول، ششم و در فینال، هشتم
۵	۱۰ متر تیانچه زنان	۴۴ نفر	گلنوش سبقت‌اللهی	بیست و یکم
۶	۲۵ متر تیانچه زنان	۴۰ نفر	گلنوش سبقت‌اللهی	بیست و هشتم

در المپیک ۲۰۱۶ ریو، تیم تیراندازی ایران موفق به کسب سهمیه در شش ماده شد. بهترین عملکرد در بین تیراندازان ایرانی مربوط به الهه احمدی بود که در فینال ۱۰ متر تیراندازی با تفنگ بادی، موفق به کسب رتبه ششم شد و رتبه قبلی خود را در المپیک ۲۰۱۲ لندن تکرار کرد. نجمه خدمتی نیز در ۵۰ متر سه وضعیت موفق به حضور در فینال شد که در نهایت، در رتبه هشتم قرار گرفت. دیگر ورزشکاران نیز توفیق چندانی کسب نکردند.

رشته تیروکمان: در رشته تیروکمان، ۱۲۸ ورزشکار از ۵۶ کشور در چهار ماده به رقابت پرداختند. جدول شماره ۱۰، تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته تیروکمان نشان می دهد.

جدول ۱۰- تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته تیروکمان

ردیف	ماده	تعداد شرکت کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	انفرادی زنان	۶۴ نفر	زهرا نعمتی	چهل و نهم

یکی از ورزشکاران موفق و پرچم‌دار کاروان ورزشی ایران در المپیک، زهرا نعمتی بود که برای نخستین بار موفق به کسب سهمیه در بازی‌های المپیک و پارالمپیک شد. در پارالمپیک پیشین، این

ورزشکار موفق به کسب اولین مدال طلای زنان ایران در تاریخ این بازی‌ها شد. وی در این دوره از بازی‌ها با کسب ۶۰۹ امتیاز، در بین ۶۴ شرکت‌کننده در ردهٔ چهل‌ونهم ایستاد. تیراندازی از کشور کرهٔ جنوبی با ۶۶۹ امتیاز، اول، تیرانداز آلمانی با ۶۶۶ امتیاز، دوم و تیراندازی دیگر از کرهٔ جنوبی با ۶۶۳ امتیاز، سوم شدند.

رشتهٔ جودو: در رشتهٔ جودو، ۳۹۲ ورزشکار از ۱۳۷ کشور در ۱۴ وزن به رقابت پرداختند. جدول شمارهٔ ۱۱، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشتهٔ جودو نشان می‌دهد.

جدول ۱۱- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشتهٔ جودو

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیهٔ ایران	نتیجه
۱	۸۱- کیلوگرم مردان	۳۳ نفر	سعید مولایی	هفدهم (مشترک ۱۶ کشور)
۲	۱۰۰- کیلوگرم مردان	۳۴ نفر	جواد محبوب	هفدهم (مشترک ۱۶ کشور)

همان‌گونه‌که در جدول شمارهٔ ۱۱ ملاحظه می‌شود، از ۱۴ دسته زنان و مردان در بازی‌ها، تیم ایران تنها در دو وزن موفق به کسب سهمیه در المپیک ۲۰۱۶ شد. سعیدمولایی و جواد محبوب نیز در رقابت نخست خود، به ترتیب مقابل حریفانی از روسیه و بلژیک مغلوب شدند و از دور مسابقات حذف شدند.

رشتهٔ دوچرخه‌سواری: در رشتهٔ دوچرخه‌سواری جاده، ۲۱۴ ورزشکار از ۷۰ کشور در چهار ماده به رقابت پرداختند. جدول شمارهٔ ۱۲، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشتهٔ دوچرخه‌سواری نشان می‌دهد.

جدول ۱۲- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشتهٔ دوچرخه‌سواری

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیهٔ ایران	نتیجه
۱	جادهٔ مردان	۱۴۳ نفر	قادر میزبانی آروین معظمی	ناموفق در اتمام مسیر
۲	تایم تریل انفرادی مردان	۳۷ نفر	قادر میزبانی	سی‌ویکم

جدول شمارهٔ ۱۲ نشان می‌دهد که در بخش جاده، سه رکاب‌زن ایرانی حضور داشتند که حتی یک نفر از آنان به خط پایان نرسیدند. در بخش تایم تریل انفرادی مردان نیز قادر میزبانی در بین ۳۷ نفر

در ردهٔ سی‌ویکم ایستاد. این درحالی است که این رکاب‌زنان جزو برترین‌های آسیایی در تورهای بین‌المللی هستند.

رشتهٔ شمشیربازی: در رشتهٔ شمشیربازی، ۲۴۶ ورزشکار از ۴۷ کشور در ۱۰ ماده به رقابت پرداختند. جدول شمارهٔ ۱۳، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در این رشته نشان می‌دهد.

جدول ۱۳- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشتهٔ شمشیربازی

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیهٔ ایران	نتیجه
۱	سایر انفرادی مردان	۶۴ نفر	مجتبی عابدینی علی پاکدامن	چهارم سی‌ودوم

همان‌گونه‌که در جدول شمارهٔ ۱۳ مشاهده می‌شود، از ۱۰ مادهٔ مختلف شمشیربازی در المپیک، ایران برای نخستین بار با دو شمشیرباز در بخش اسلحهٔ سابر حضور داشت. درنهایت، مجتبی عابدینی در بین ۶۴ شمشیرباز سابر المپیک در ردهٔ چهارم قرار گرفت و علی پاکدامن با شکست مقابل حریفی از آلمان در ردهٔ سی‌ودوم جای گرفت.

رشتهٔ والیبال: در رشتهٔ والیبال، ۲۸۹ ورزشکار از ۱۹ کشور در دو بخش مردان و زنان به رقابت پرداختند. جدول شمارهٔ ۱۴، تعداد تیم‌ها و عملکرد ایران را در رشتهٔ والیبال نشان می‌دهد.

جدول ۱۴- تعداد تیم‌ها و عملکرد ایران در رشتهٔ والیبال

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیهٔ ایران	نتیجه
۱	مردان	۱۲ کشور	ایران	حضور در جمع هشت تیم

تیم والیبال ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو در گروه دوم مسابقات با شش تیم هم‌گروه بود. ورزشکاران ایرانی پس از شکست مقابل تیم‌های آرژانتین، لهستان و روسیه و پیروزی مقابل تیم‌های کوبا و مصر، با کسب هفت امتیاز در گروه خود چهارم شد و به مرحلهٔ بعد صعود کرد. در مرحلهٔ دوم، با قبول شکست مقابل ایتالیا از دور مسابقات حذف شد و درنهایت، ایران به‌طور مشترک با سه کشور آرژانتین، کانادا و لهستان در ردهٔ پنجم قرار گرفت.

رشتهٔ قایق‌رانی: در رشتهٔ کано اسپرینت، ۲۴۸ ورزشکار از ۴۸ کشور در ۱۲ ماده با هم رقابت کردند. در رشتهٔ روئینگ نیز ۵۴۷ ورزشکار از ۶۹ کشور در ۱۴ ماده به رقابت پرداختند. جداول

شماره ۱۵ و شماره ۱۶، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته قایقرانی نشان می‌دهد.

جدول ۱۵- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته کانو اسپرینت

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	کانوی ۲۰۰ متر انفرادی مردان	۲۵ نفر	عادل مجلی	مرحله اول: چهارم نیمه‌نهایی: ششم مجموع پانزدهم

تنها قایقران ایران در بخش کانو اسپرینت مردان، عادل مجلی مقدم بود که در مرحله نخست در گروه خود چهارم شد. سپس، در نیمه‌نهایی در بین هفت شرکت‌کننده در رده ششم قرار گرفت و از صعود به مرحله بعد باز ماند. در مجموع، این قایقران در رده پانزدهم قرار گرفت. جدول شماره ۱۶، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد تک‌ورزشکار ایرانی را در رشته روئینگ نشان می‌دهد.

جدول ۱۶- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته روئینگ

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	انفرادی زنان	۳۲ نفر	مهسا جاور	بیست‌وهفتم

مهسا جاور، در بخش روئینگ تک‌نفری در دور نخست در گروه خود، از بین شش شرکت‌کننده در رده چهارم قرار گرفت و از صعود به مرحله بعد باز ماند. سپس، در جدول شانس مجدد در رده سوم ایستاد و در نهایت، با قرارگرفتن در رتبه بیست‌وهفتم در بین ۳۲ قایقران این ماده به کار خود پایان داد.

رشته شنا: در رشته شنا، ۸۹۹ ورزشکار از ۱۷۳ کشور در ۳۲ ماده به رقابت پرداختند. جدول شماره ۱۷، تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته شنا نشان می‌دهد.

جدول ۱۷- تعداد شرکت‌کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته شنا

ردیف	ماده	تعداد شرکت‌کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	۲۰۰ متر قورباغه مردان	۳۹ نفر	آریا نسیمی شاد	سی‌ونهم

تنها نماینده ایران در رشته شنا، آریا نسیمی شاد بود که در بخش ۲۰۰ متر قورباغه مردان با رکورد دو دقیقه و ۲۰ ثانیه و ۱۸ صدم ثانیه در گروه هفت نفری خود، هفتم شد و در مجموع، در بین ۳۹ شرکت کننده در این ماده، در جایگاه سی و نهم قرار گرفت.

رشته دوومیدانی: در رشته دوومیدانی، ۲۳۶۳ ورزشکار از ۲۰۰ کشور در ۴۷ ماده به رقابت پرداختند. جدول شماره ۱۸، تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران را در رشته دوومیدانی نشان می دهد.

جدول ۱۸- تعداد شرکت کنندگان، سهمیه و عملکرد ایران در رشته دوومیدانی

ردیف	ماده	تعداد شرکت کننده	سهمیه ایران	نتیجه
۱	۱۰۰ متر مردان	۷۰ نفر	حسن تفتیان	نیمه نهایی ۸ و مجموع ۲۲
۲	ماراتون مردان	۱۵۵ نفر	محمدجعفر مرادی	صد و بیست و نهم
۳	۲۰ کیلومتر مردان	۷۴ نفر	حمیدرضا زورآوند	پنجاه و چهارم
۴	پرش طول مردان	۳۲ نفر	محمد ارزنده	بیست و نهم
۵	پرتاب دیسک مردان	۳۵ نفر	احسان حدادی	بیست و چهارم
۶	پرتاب چکش مردان	۳۲ نفر	کاوه موسوی	بیست و نهم
۷	پرتاب وزنه زنان	۳۶ نفر	لیلا رجیبی	بیست و هشتم
				سی و دوم

همان گونه که در جدول شماره ۱۸ ملاحظه می شود، تیم ایران در هفت ماده از ۴۷ ماده المپیک حضور داشت. نکته قابل توجه اینکه هیچ یک از دوومیدانی کاران ایرانی حتی موفق به تکرار رکورد خود نیز نشدند و تاجایی که رکورد ورودی بازی هایی را که موفق به کسب آن شدند نیز نتوانستند تکرار کنند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اهمیت و جایگاه ارزشمند بازی های المپیک، ارزیابی عملکرد کشورهای شرکت کننده در این ابرویداد ورزشی برای سیاست گذاران ورزشی هر کشور اهمیت دارد. به دلیل اهمیت این موضوع، هدف از انجام پژوهش حاضر، ارزیابی و تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی های المپیک ۲۰۱۶ ریو بود. در مطالعه حاضر سعی شد که به طور خلاصه عملکرد ۶۳ ورزشکار اعزامی از ۱۵ فدراسیون ورزشی حاضر در المپیک ۲۰۱۶ ارزیابی و تحلیل شود. همچنین، در تحلیل عملکرد

ورزشکاران و فدراسیون‌های ورزشی، با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از نظرها و تحلیل‌های ۲۷ نفر از صاحب‌نظران آگاه از موضوع پژوهش و رشته تخصصی استفاده شد. در ادامه، نظرهای تحلیلی افراد مصاحبه‌شونده به تفصیل رشته‌های ورزشی آورده شده است.

به‌طور کلی، عملکرد تیم تکواندو، از دیدگاه صاحب‌نظران، مربیان سابق تیم ملی تکواندو و حتی مسئولان فدراسیون مطلوب نبوده است. به نظر می‌رسد از جمله دلایل موفق نبودن رشته تکواندو از دیدگاه صاحب‌نظران و مربیان سابق تیم ملی تکواندو این رشته، در سطح فردی (ورزشکار) نداشتن تاکتیک و راهبرد مناسب برای رویارویی با حریفان، طراحی غلط تمرینات و مسابقات و استفاده از القاب نامناسب و افزایش غرور و خودبزرگ‌بینی در بین ورزشکاران بوده‌اند. همچنین، در سطح میانی (فدراسیون)، عواملی چون نحوه مدیریت رئیس فدراسیون و به‌کارنگرفتن مربیان حرفه‌ای و به‌روز توسط فدراسیون جای بررسی و تأمل دارد. در رشته وزنه‌برداری، به عقیده صاحب‌نظران و متخصصان علوم ورزشی آشنا با حوزه پژوهش، عملکرد تیم وزنه‌برداری نسبت به دیگر رشته‌های ورزشی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده است. در بررسی عملکرد فردی ورزشکاران، به غیر از نتیجه دور از انتظار بهداد سلیمی که علاوه بر رکوردشکنی در المپیک، موفق به کسب مدال نشد، نتایج در دیگر اوزان قابل‌پیش‌بینی بود. حضور نداشتن ورزشکاران روسیه در این مسابقات به دلیل سابقه دوپینگ، زمینه را برای کسب مدال طلا به‌ویژه برای مرادی فراهم کرد. به عقیده صاحب‌نظران رشته وزنه‌برداری، علت موفق نشدن بهداد سلیمی و حتی محروم ماندن از مدال نقره یا برنز، به انتخاب نامناسب وزنه (وزنه سنگین) در مرحله اولیه مربوط است. به عقیده صاحب‌نظران، ضرورت تعاملات بیشتر و کسب کرسی‌های بین‌المللی در این رشته ورزشی می‌تواند در موفقیت این رشته مؤثر باشند.

به‌طور کلی، به عقیده صاحب‌نظران رشته کشتی آزاد، عملکرد ایران نسبت به دوره قبل پیشرفت خوبی داشته است؛ اما در رشته کشتی فرنگی تیم ایران نتوانست انتظارات را برآورده کند. در یک سال مانده به المپیک ۲۰۱۶ ریو، بالارفتن میانگین سنی کشتی‌گیران فرنگی (۲۹/۶۶) و موفق نشدن در تورنمنت‌های بین‌المللی برای کسب سهمیه المپیک، این زنگ خطر را به صدا در آورد. نتایج به‌دست‌آمده در المپیک ریو نیز مؤید همین مطلب است؛ بنابراین، ضرورت دارد رشته کشتی به‌عنوان مدال‌آورترین رشته ورزشی ایران در المپیک، در پژوهش‌هایی تخصصی و علمی ارزیابی، تحلیل دقیق و موشکافانه شود. بسیاری از کشورها با برنامه‌ریزی قبلی و با هدف کسب مدال‌های بیشتر و با انتخاب یک یا دو رشته خاص در تلاش برای ارتقای جایگاه خود در جدول کلی بازی‌ها هستند. نگاهی به مدال‌های کشور ژاپن در رشته کشتی به‌ویژه کشتی زنان در این دوره از مسابقات، نشان‌دهنده برنامه‌ریزی هدفمند این کشور برای کسب مدال‌های بیشتر است؛ به‌گونه‌ای که در مجموع

مردان و زنان موفق به کسب رتبه اول در بین کشورهای شرکت‌کننده شدند. به عقیده خبرگان ورزشی در خصوص رشته ورزشی بوکس، عملکرد این فدراسیون به دلیل کاهش سهمیه‌های کسب‌شده نسبت به المپیک لندن (چهار نفر به یک نفر)، کسب‌نکردن سهمیه در نه وزن دیگر این مسابقات و تنها کسب یک سهمیه و آن هم با هزینه‌های شخصی خود ورزشکار، ضعیف بوده است. مواردی چون قرارگرفتن در حواشی غیرورزشی با فدراسیون، نداشتن روان‌شناس، پرداخت‌نشدن حقوق ماهانه و پاداش از سوی فدراسیون و کسب سهمیه با هزینه شخصی همگی می‌توانند تأثیرات سوئی بر عملکرد ورزشکار بگذارند. موانع فرهنگی موجود بر سر راه این رشته ورزشی، نبود حمایت‌های لازم مالی و معنوی از این رشته ورزشی مزید بر علت ناکامی است. در این رشته ورزشی نیز ضرورت دارد با انجام مطالعات و پژوهش‌های تخصصی، عملکرد فدراسیون بوکس در سال‌های اخیر نقد و بررسی شود. در رشته تنیس روی میز، صاحب‌نظران این رشته و ریاست فدراسیون معتقد بودند که نتایج به‌دست‌آمده از قبل قابل‌پیش‌بینی بود و عملکرد این ورزشکاران با کسب سهمیه المپیک قابل‌قبول بود و هدف از حضور ورزشکاران این رشته، بیشتر کسب تجربه بوده است. از نکات قابل‌توجه می‌توان به حضورنداشتن مربی ندا شهسواری در زمان رقابت این ورزشکار و حضورش در دهکده المپیک پس از حذفش از بازی‌ها اشاره کرد. در خصوص رشته تیراندازی باید اذعان کرد که این رشته یکی از رشته‌های پر مدال در المپیک است؛ اما به عقیده صاحب‌نظران، نتایج عملکرد ایران در ادوار مختلف المپیک حاکی از آن است که هنوز تا رسیدن به مدال المپیکی در این رشته فاصله وجود دارد. یکی از مشکلات اساسی تیم تیراندازی ایران، نبود فشنگ در تمرینات بود؛ تاجایی که بسیاری از زمان‌ها، تیراندازان بدون فشنگ به تمرینات ذهنی و هدف‌گیری می‌پرداختند. تحریم‌ها علیه ایران مانع از واردات فشنگ از خارج شده است و فدراسیون را با چالشی اساسی روبه‌رو کرده است؛ از این‌رو، در رابطه با آمادگی ذهنی، جسمی، روحی و روانی ورزشکاران این رشته ورزشی لازم است فدراسیون مربوط از بهترین متخصصان استفاده کند و با به‌کارگیری اصول و تکنیک‌های علمی، زمینه ارتقای ورزشکاران را برای کسب سهمیه بیشتر و حضور موفق در چنین رویدادهایی فراهم کند. در بخش تیراندازی با کمان نیز به عقیده متخصصان ورزشی، کسب‌نشدن سهمیه توسط مردان ایران در بازی‌های المپیک و حضور تنها یک ورزشکار در بخش زنان، نشان‌دهنده موفق‌نبودن فدراسیون تیراندازی است. پژوهش و تحلیل تخصصی و علمی در این رشته می‌تواند موفقیت را در آینده تضمین کند.

یکی دیگر از رشته‌های ورزشی حاضر در المپیک ۲۰۱۶ ریو، رشته جودو بود. در رشته جودو، ایران از المپیک ۱۹۹۶ تاکنون (شش دوره) در بازی‌های المپیک حضور داشته است؛ اما هیچ‌گاه نتوانسته است عملکرد مطلوبی داشته باشد. صاحب‌نظران این رشته ورزشی معتقد بودند که بی‌ثباتی و نبود

رئیس فدراسیون قبل از بازی‌های المپیک باعث شده است که در سال‌های اخیر، عملکرد این ورزشکاران متزلزل شود. همچنین، نداشتن تمرینات منظم و مدون زیر نظر مربی مجرب یکی از دیگر از عواملی است که این ورزشکاران به آن اشاره داشتند. این دو ورزشکار (مولایی و محجوب) پس از کسب سهمیه و چند ماه مانده به المپیک، مربی از کشور ازبکستان برایشان در نظر گرفته شد و مربی قبلی آنان برکنار شد. در مجموع، عوامل متعددی در موفق نشدن این ورزشکاران مؤثر بوده‌اند که ضرورت آسیب‌شناسی و بررسی دقیق عملکرد این فدراسیون امری ضروری است. چالش‌های جدی مدیریتی و فنی در این رشته وجود دارند که مانع از برنامه‌ریزی دقیق برای کسب سهمیه بیشتر و حضور موفق در عرصه رقابت‌های جهانی و المپیک‌ها می‌شوند. یکی از نکات قابل توجه در رشته دوچرخه‌سواری، حضور قادر میزبانی به‌عنوان نماینده ایران در بخش تایم‌تریل با ۴۰ سال سن بود. این درحالی است که آروین معظمی با ۲۶ سال سن و با حد نصاب، بهتر از قادر میزبانی می‌توانست در این بخش حضور داشته باشد. نکته قابل تأمل اینکه به گفته مربیان تیم ملی و کمیته فنی، آنان در انتخاب این ورزشکاران نقش چندانی نداشته‌اند. در بخش دوچرخه‌سواری جاده، ایران از المپیک ۱۹۶۴ توکیو (۱۰ دوره) حضور داشته است؛ اما همچنان توفیق چندانی در این رشته کسب نکرده است. توجه به عوامل مختلفی از جمله عوامل فیزیولوژیک، روان‌شناختی، استفاده از تجهیزات با فناوری‌های نوین و حضور در تورهای برون‌مرزی شاخص در دوچرخه‌سواری (تور دوفرانس، تور اسپانیا، تور ایتالیا و غیره) می‌توانند در کسب موفقیت در رویداد بزرگ مؤثر باشند. رشته دوچرخه‌سواری از جمله ورزش‌هایی است که برخی از کشورها از جمله انگلستان برای حضور قوی‌تر در مسابقات المپیک لندن ۲۰۱۲، به‌دست‌آوردن جایگاه دوم و پشت‌سرگذاشتن کشور چین در آن برنامه‌ریزی کرد و موفق به کسب مدال‌های بیشتری در این رشته شد (کسب ۱۱ مدال در المپیک لندن).

به عقیده صاحب‌نظران رشته شمشیربازی، در سال‌های اخیر، هدف اصلی مسئولان فدراسیون کسب سهمیه المپیک بوده است تا بتوانند در فهرست فدراسیون‌های موفق به کسب سهمیه قرار بگیرند. کسب سهمیه و همچنین، موفقیت مجتبی عابدینی به‌عنوان نفر چهارم المپیک نشان‌دهنده موفقیت فدراسیون در دستیابی به این هدف است. آنچه به‌نظر می‌رسد سن بالای عابدینی و نبود پشتوانه‌های لازم برای جایگزینی وی است؛ هرچند در سال‌های اخیر، فدراسیون شمشیربازی اقدامات قابل‌توجهی را در زمینه استعدادیابی و پرورش شمشیربازان از سنین پایه انجام داده است. همچنین، نبود توجه و عدم موفقیت قابل توجه در رشته‌های ایه و فلوره و توجه چندساله به رشته سابر و تک‌ورزشکار مزید بر این نگرانی است. صاحب‌نظران رشته والیبال معتقدند با توجه به اینکه این نخستین حضور والیبال ایران در رقابت‌های المپیک بوده است و این تیم موفق به حضور در جمع

هشت تیم برتر المپیک شد، می‌توان اذعان کرد که والیبال ایران عملکرد قابل‌قبولی داشته است. نکته قابل توجه اینکه میانگین سنی بازیکنان تیم ملی والیبال ایران نزدیک به ۳۰ سال (۲۹/۶۶) است و پشتوانه‌سازی و استفاده از نیروهای جوان درکنار بازیکنان باتجربه اهمیت دارد. برای ماندن در جمع برترین‌های والیبال جهان، عوامل متعددی نقش دارند که باید با انجام پژوهش‌های خاص این رشته، عوامل رشد و تثبیت جایگاه ایران در بین کشورهای مطرح در رشته والیبال تحلیل و بررسی دقیق شود. به عقیده متخصصان رشته قایقرانی، حضور تنها دو قایقران زن و مرد ایرانی در این دوره از بازی‌ها نشان‌دهنده موفق نبودن ایران در این رشته ورزشی است. این درحالی است که ایران در المپیک ۲۰۱۲ لندن، با چهار قایقران در این رقابت‌ها حضور داشت. قایقرانان ایرانی در مسابقات متعددی برای کسب سهمیه شرکت داشتند؛ اما در این راه موفق نبودند و ایران با کسب همین دو سهمیه در المپیک حاضر شد. عوامل بسیاری می‌توانند در موفقیت یا موفق نبودن هر ورزشکاری مؤثر باشند؛ برای مثال، نداشتن امکانات سخت‌افزاری یکی از مشکلات این ورزشکاران است. خانم جاور در رشته ۲۰۰۰ متر در المپیک ۲۰۱۶ ریو شرکت داشت و این در شرایطی بود که وی در دریاچه مجموعه ورزشی آزادی به مسافت ۱۰۰۰ متر تمرین داشته است. به عقیده مسئولان و صاحب‌نظران این رشته، عملکرد این ورزشکاران از قبل قابل‌پیش‌بینی بود و امید چندانی به موفقیت آنان نبود.

به گفته صاحب‌نظران آگاه به رشته دوومیدانی، شاید بهترین عملکرد در رشته دوومیدانی المپیک ۲۰۱۶ ریو، نتایج حسن تفتیان در دوی ۱۰۰ متر بود که پس از صعود از مرحله نخست، در نیمه‌نهایی نیز در بین هشت دونده در رده هشتم قرار گرفت و در مجموع ۷۰ دونده، در رده ۲۲ قرار گرفت. یکی دیگر از ورزشکاران ایرانی که امید آن می‌رفت نتایج خوبی در المپیک ۲۰۱۶ ریو رقم بزند، احسان حدادی پرتابگر دیسک ایران بود. وی در دوره قبلی مسابقات با کسب مدال نقره، نخستین مدال دوومیدانی تاریخ ایران را کسب کرد؛ اما پس از المپیک ۲۰۱۲ لندن با پرداختن به مسائلی جزئی و حاشیه‌ای از تمرینات منسجم و منظم غافل ماند؛ تاجایی که تا ۹ ماه مانده به المپیک ۲۰۱۶ ریو، بدون مربی به تمرین پرداخت. به عقیده مربی سابق تیم ملی دوومیدانی، عواملی چون آمادگی جسمانی مناسب نداشتن، نداشتن مربی و نداشتن تمرینات منظم به موفق نشدن حدادی در المپیک ۲۰۱۶ ریو منجر شد. در دیگر مواد دوومیدانی نیز نتایج ورزشکاران از قبل قابل‌پیش‌بینی بود و آمیدی به کسب مدال وجود نداشت. از دیگر رشته‌های پرمдал در المپیک، رشته ورزشی شنا است. در مجموع، ۹۶ مدال در این رشته توزیع می‌شود؛ اما این رشته ورزشی در ایران از توفیق چندانی برخوردار نبود و این حضور در ادوار مختلف المپیک بیشتر با وایت‌کارت شکل گرفته است. در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو نیز تنها نماینده ایران از همین شیوه مجوز حضور

در بازی‌ها را استفاده کرده است. ضروری است با آسیب‌شناسی و بررسی‌های کارشناسانه و دقیق، راه‌های توسعه این رشته ورزشی که در دین مبین اسلام نیز بدان تأکید شده است، شناسایی شوند و راهبردهای لازم تدوین شوند. در مجموع، برای کسب موفقیت ورزشکاران و تیم‌های ورزشی اعزامی به المپیک، عوامل بسیاری دخیل هستند. در پژوهشی، زارعیان (۱۳۹۵) ۱۹۳ شاخص مؤثر در موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک را شناسایی کرد. در پایان، برخی پیشنهادها و راهکارهایی که صاحب‌نظران و خبرگان ورزشی برای کسب موفقیت و درخشش در میدان‌های بین‌المللی و جهانی مطرح کردند، ارائه می‌شوند.

به مراقبه و ارزیابی عملکرد ورزشکاران و تیم‌های ورزشی باید مدت‌ها قبل از حضور آنان در رویدادهای بین‌المللی، از جمله بازی‌های المپیک توجه کرد. عواملی همچون این موارد همواره باید رصد و ارزیابی شوند: ارزیابی نحوه مدیریت دست‌اندرکاران و افراد ذی‌ربط، برنامه‌ریزی زمان اردوها و دوره‌های تمرینی، بسیج منابع انسانی برای انجام امور پیش‌بینی‌شده، نظارت بر فعالیت‌های مختلف در اردوها و زمان مسابقات تدارکاتی و اصلی، برنامه‌ریزی و زمان‌بندی مناسب اعزام تیم‌های ورزشی به مسابقات، نحوه استفاده از مربیان حرفه‌ای دنیا، استقلال و توانمندی فدراسیون‌ها و نبود مداخله‌های مغایر با اساسنامه آن‌ها، اختلافات درونی به‌ویژه بین مدعیان ریاست فدراسیون، نحوه استعدادیابی در رشته‌های ورزشی، برخورداری از پایگاه داده ورزشکاران حرفه‌ای داخلی و خارجی، استفاده از فناوری‌های روز دنیا در مسابقات داخلی و بین‌المللی، حمایت مالی از فعالیت‌های پیش‌بینی‌شده، تأمین نیازهای واقعی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی، توزیع به‌موقع اعتبارات به فدراسیون‌ها، تعامل منطقی و مناسب فدراسیون‌ها، کمیته‌های ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان با نهادهای بین‌المللی در راستای کسب کرسی‌های بین‌المللی. لازم است هنگام برگزاری رویدادهای ورزشی مانند المپیک‌ها، تمامی جوانب عملکردی کاروان ورزشی مانند انگیزش ورزشکاران، تغذیه ورزشکاران، شرایط جسمانی و فیزیولوژیک ورزشکاران، برخورداری از آمادگی جسمانی زیاد ورزشکاران در ورزش موردنظر، توانمندی مشارکت با هم‌تیمی‌ها در تمرین و بازی، توانمندی خنثی‌کردن نقش منفی تماشاگران در صحنه مسابقه، میزان اعتمادبه‌نفس در انجام فعالیت ورزشی، رابطه مناسب بین مربی و ورزشکار، نحوه مدیریت مربیان، هماهنگی کادر فنی، تجربه‌های سرپرست تیم اعزامی، رابطه سرپرست کاروان با اعضا، حمایت کادر پزشکی کاروان، بهداشت مکان اردوها و خوابگاه‌ها، استفاده از وسایل کمک‌آموزشی، نزدیکی محل مسابقه به دهکده بازی‌ها، کیفیت و تنوع غذایی در دهکده بازی‌ها، کیفیت محل اسکان در دهکده بازی‌ها، امکانات تفریحی در دهکده بازی‌ها، کنترل استرس ناشی از ناکامی هم‌تیمی و استرس ویرانگر ناشی از شکست‌ها زیرنظر گرفته شوند و به‌وسیله چک‌لیست‌های مناسب، اطلاعات موجود جمع‌آوری

شود. ضروری است پس از برگزاری هر رویداد ورزشی، با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده از مراحل قبل و هنگام برگزاری مسابقات، عملکرد کاروان ورزشی تحلیل و ارزیابی موشکافانه شود و با توجه به قوت‌ها و ضعف‌های تیم‌های اعزامی و مقایسه آن‌ها با دیگر کشورهای شرکت‌کننده، راهکارهای موفقیت در دوره‌های بعدی بازی‌های المپیک ارائه شوند.

تشکر و قدردانی

در پایان، از همکاری اعضای کمیته ارزیابی و تحلیل رویدادهای ورزشی پژوهشگاه علوم ورزشی که در اجرا و جمع‌آوری اطلاعات به تیم پژوهش یاری رساندند، تشکر فراوان می‌کنیم.

References

1. Alidoost Ghahfarokhi, E., Sajjadi, N., Mahmoodi, A., & Saatchian, V. (2014). A study of the priorities and strategies for advancement of sport in Judo's World Championship. *Sport Management*, 6(2), 231-46. (Persian).
2. De Bosscher, V., Deknop, P., Vanbottenburg, M., Shibli, S., & Bingham, J. (2009). Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries. *Sport Management Review*, 12, 113-36.
3. Dolles, H., & Soderman, S. (2008). Mega-sporting events in Asia: Impacts on society, business and management: An introduction. *Asian Business and Management Journal*, 7, 147-62.
4. Eydi, H., Azadi, R., & Abozari, A. (2013). Analysis of Iran's performance in the Olympic games (from London to London). Paper Presented at the First National Conference on New Approaches in Sport Sciences and Physical Education, Islamic Azad University, Tehran Jonob Branch. (Persian).
5. Forrest, D., Sanz, I., & Tena, J. (2010). Forecasting national team medal totals at the Summer Olympic Games. *International Journal of Forecasting*, 26(1), 576-88.
6. Green, M. (2007). Olympic glory or grassroots development? Sport policy priorities in Australia, Canada and the UK 1960-2006. *International Journal of the History of Sport*, 24(7), 921-53.
7. Karadakis, K., & Kaplanidou, K. (2010). Event leveraging of mega sport events: A swot analysis approach. *International Journal of Event and Festival Management*, 1(3), 170-85.
8. Khalik, S., Leif, A., & Ghazi, S. (2009). Coach succession and team performance: The impact of ability and timing-Swedish Ice Hockey data. Midsveden University, Vaxjo University and Jon Koping University.
9. Kordi, M. R. (2008). A description of the sporting performance of the Islamic Republic of Iran at the Beijing 2008 Olympic games. The National Olympic Committee.
10. Langseth, H. (2013). Beating the bookie: A look at statistical models for prediction of football matches. Department of Computer and Information Science, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, Norway.

11. Peeters, T., Matheson, V., & Szymanski, S. (2014). Tourism and the 2010 world cup: Lessons for developing countries. *Journal of African Economies*, 23(2), 290-320.
12. Matsuoka De Aragao, M. (2015). Economic impacts of the FIFA world cup in developing countries.
13. Rojo-Labaen, E. (2014). Football as a reflection of modern society's conflicts and a way of creating societal ties in enduring enmity context. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(2), 77- 86.
14. Sajjadi, N., Safari, H. R., Saatcheian, V., & Rasoli, M. (2012). Prioritizing factors affecting the success of Iran's sports delegation in the 2010 Asian games Guanzhou. *Sport Management Research and Sciences of Motion*, 3(5), 1-14. (Persian).
15. Shariate, M., & Sajjadi, N. (2011). Prioritizing the effective factors on the success of the Iranian sports caravan in Asian games in Guangzhou. Paper Presented at 6th Physical Education and Sports Science Congress, Tehran. (Persian).
16. Song, Ch., Boulrier, B. L., & Stekler, H.O. (2007). The comparative accuracy of judgmental and model forecasts of American football games. *International Journal of Forecasting*, 23,405- 13.
17. Toupchi, M. R., Kohandel, M., & Khodayari, A. (2014). The evaluation of factors affected the success of Iranian wrestling team in the 2012 London Olympic games (perspectives of professionals and athletes). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(2), 1-6.
18. Zareian, H. (2014). Successful predict of participating countries in Olympic games using intelligent methods. (Doctoral dissertation). Kharazmi University, Tehran. (Persian).
19. Zareian, H., Elahi, A. R., Sajjadi, N., & Pedram, M. (2015). Predictive components of success for countries participating in the Olympic games. *Sport Management Studies*, 8(35), 137-62. (Persian).
20. Zareian, H., Elahi, A. R., Sajjadi, N., & Ghazi Zahedi, A. (2016). Successful predict of participating countries in the 2016 Olympic games in Rio de Janeiro using intelligent method of multilayer perceptron networks (MLP). *Quarterly Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, 14(30), 37-54. (Persian).
21. Zareian, H., Elahi, A. R., Sajjadi, N., & Ghazi Zahedi, A. (2015). Predicting rank of selected countries in the 2016 Olympic games in Rio de Janeiro based on components (PEST+S) and using neural network. Paper Presented at 9th International Conference on Physical Education and Sport Sciences, Physical Education Research Institute and Sport Sciences, Tehran. (Persian).
22. Zamani, T., Eydi, H., & Asgari, B. (2012). Investigating the performance of Iranian national teams in the Olympic and Asian games as compared to other Asian rivals. Research project, Islamic Azad University of Islamabad Gharb.

استناد به مقاله

زارعیان. حسین، کردی. محمدرضا، رجبی. حمید، و رضایی. زهره. (۱۳۹۷).
تحلیل عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶
ریودوژانیرو. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۰ (۵۱)، ۴۶-۱۷.
شناسه دیجیتال: 10.22089/SMRJ.2018.5052.1984

Zareian. H., Kordi. M.R., Rajabi. H., & Rezaei, Z. (2018).
Performance Analysis of Iran Sport Delegation in 2016 Rio de
Janerio Olympic Games. Sport Management Studies. 10(51): 17-46.
(Persian). Doi: 10.22089/SMRJ.2018.5052.1984

Performance Analysis of Iran Sport Delegation in 2016 Rio de Janerio Olympic Games

H. Zareian¹, M.R. Kordi², H. Rajabi³, Z. Rezaei⁴

1. Assistant Professor of Sport Management, Sport Science Research Institute*
2. Associate Professor of Exercise Physiology, University of Tehran
3. Professor of Exercise Physiology, Kharazmi University
4. Ph.D. Student in Sport Management, Sport Science Research Institute

Received: 2017/11/12

Accepted: 2018/05/26

Abstract

Achieving proper place in Olympic is crucial for all countries, To the extent that countries use this peaceful competition as a tool in international equations .Therefore, the present study is intended on evaluation and analysis of performance of Iran sport delegation in 2016 Rio de Janerio Olympic Games in order to provide a situation for success of Iran in upcoming Olympics. The research method was descriptive- analytic and it was a retrospective study. In this research, the performance of 63 delegated athletes who were participating in 15 sport disciplines in 2016 Rio de Janerio Olympic games have been studied. Also, three indicators of the performance evaluation of the International Olympic Committee, including efficiency, total population and gross domestic product, have been used to evaluate Iran's performance at the 2016 Rio Olympic. To analyze the performance of athletes and sport disciplines in the Olympic Games, semi-structured and in-depth interviews were conducted with 27 stakeholders who were informed about the issue. The results showed that the performance of Iranian athletes in some disciplines such as weight lifting, freestyle wrestling, fencing and volleyball had an appropriate status from the viewpoint of stakeholders of sport disciplines, but in Taekwondo, boxing, shooting with rifles, troopers, judo and athletics has not been in a good status. Stakeholders also believed that the performance of some disciplines, such as tennis, biking and swimming, was predictable before the games and hope of success was very weak. Eventually, it is suggested to the sports managers of the country to provide a strong and stable presence in the upcoming Olympics with the full support of both those federations which were successful and those which were unsuccessful at the 2016 Rio Olympic Games.

Keywords: Performance Evaluation, 2016 Rio de Janerio Olympic Games, Sport Delegation

---

---

*Corresponding Author

Email: zareian.h@gmail.com